

ZIUA MONDIALĂ A TEATRULUI

CONFRUNTĂRI CU PROBLEMELE EPOCII

Din 1962, 27 martie a fiecărui an a devenit Ziua Mondială a Teatrului.

Activitatea Institutului Internațional de Teatru (I.T.I.), cu cele citeva zeci de centre naționale, cu dezbaterile din congrese și articolele din publicațiile pe care le editează, cum sînt „Le Théâtre dans le Monde” (al cărui ultim număr e închinat teatrului din România) și „Premières mondiales”, joacă un rol tot mai viu în mișcarea teatrală a lumii.

În aceste condiții e legitim interesul cu care au luat cunoștință slujitorii scenei de pe toate meridianele lumii de proiectul celei de-a patra aniversări a Zilei Mondiale a Teatrului, pusă acum sub semnul anului cooperării internaționale. Am în față paginile acestui proiect, trimise solie lumii întregi.

Și îmi este limpede, citindu-le cu emoție, că simbolul lui 27 martie depășește, an după an, caracterul strict festiv, crescînd în amploare, în semnificații și mai ales în implicații sociale. Dincolo de paginile dactilografiate, răzbate ecoul unor conștiințe artistice, răzbate din acest proiect, ca o idee principală, că teatrul trebuie confruntat cu problemele specifice ale epocii noastre, idee ce invită la declanșarea unor pasionante dezbateri.

Vreau să subliniez că e pentru prima oară în activitatea I.T.I. cînd concluziile oamenilor de teatru vor fi confruntate cu

marile mase de spectatori, invitați să părăsească o clipă fotoliile, staturile sau balcoanele pentru a-și spune cuvântul, a-și manifesta aspirațiile, pentru ca ei — de la tribună — și noi actorii — din sală — să ne găsim căi comune.

Anul acesta va prilejui și o succintă trecere în revistă a funcției pe care a îndeplinit-o teatrul de la primele sale începuturi, din amfiteatrul elen, având drept acoperiș cerul, pînă astăzi, în concretizarea ideii: ce rol trebuie să joace teatrul în societate? E întrebarea care include menirea noastră, existența, rațiunea noastră socială. Întrebările se succed organic: vom analiza legătura autorului cu omul contemporan, poziția angajată a autorului față de acesta, măsura în care spectacolul trebuie să fie subordonat — prin elementele sale de formă, imagine artistică — conținutului tematic, ș.a.

Și în afară de toate acestea, una din problemele ardente ce vor intra în dezbaterile sesiunii I.T.I. din această primăvară este și aceea a legăturii dintre stat și public (și în mod special prețul locurilor), considerîndu-se că în unele țări prețul locurilor devine un obstacol în calea dezvoltării normale a teatrului, împovărat de servituți comerciale. E firesc deci ca în dezbaterile mondiale din acest an să apară expresia: „teatrul — serviciu public“.

Supunînd discuției internaționale necesitatea ca teatrul să devină un bun al maselor, membrii Comitetului Executiv al I.T.I. au ridicat totodată problema genurilor și formelor care ar corespunde cel mai bine nevoilor marelui public, ba chiar și cea a formelor arhitecturale ale sălilor de teatru. Scopul tuturor acestor discuții este, în primul rînd, stabilirea locului și rolului teatrului în societatea modernă — nu numai de către critici, istorici de teatru, esteticieni, ci chiar de către noi, slujitorii scenei.

În țara noastră, de mulți ani, aceste probleme stau cu acuitate în centrul muncii noastre creatoare. E interesant de semnalat faptul că astăzi înseși problemele teoretice ale teatrului îi preocupă nu numai pe specialiști, ci largi cercuri de oameni ai muncii.

Simțim în fiecare seară de pe scenă, dincolo de rivaltă, în întinericul emoționant al sălii că teatrul nu mai este apanajul unui cerc îngust de rafinați, de snobi; principalii consumatori de artă au devenit producătorii bunurilor materiale și spirituale — oamenii muncii, dornici să-și satisfacă setea de cultură, să se bucure de cele mai înalte forme de reflecție artistică a realității, prin scris, muzică și teatru. Teatrul, la noi, s-a întors spre cel care-i dă viață, publicul.

Trăim din plin acest fenomen — născut și amplificat sub ochii noștri: teatrul a devenit, în țara noastră, o parte integrantă a politicii partidului și statului, un important mijloc de cunoaștere și de educare a oamenilor muncii, de formare și dezvoltare a gustului, a simțului estetic — care definește fiecare din realizările cu care ne mîndrim.

Și aceasta pentru că marile mase de spectatori nu sînt numai consumatoare de teatru, ci izvor și creator al acestei arte, impulsîndu-i inspirația, dîndu-i aripi pentru zborul la înălțimea creațiilor.

Astfel, ne confruntăm munca noastră cu epoca. În acest fel, ne preocupă omul judecat în coordonatele luminoase ale contemporaneității. Omul, el stă în centrul artei noastre, el constituie sinteza concretă a relațiilor sociale, în forma lor vie, în unitatea contradicțiilor și raporturilor lor. În acest sens precis, arta — și odată cu ea teatrul — devine „știința despre om“, ideea majoră, călduzitoare.

Militanți ai artei socialiste — acesta ne e și răspunsul la întrebarea: „ce rol trebuie să joace teatrul în societatea de azi?“.

Rolul artei, astăzi, în societate este un rol complex — gnoсеologic-educativ.

Recunoașterea caracterului educativ al teatrului ne dă prilejul să mai răspundem încă uneia dintre tezele ridicate de proiectul I.T.I.: autorul (dramatic) e un partizan, sau un spectator?

Fiecare dintre noi a jucat cu dragoste și pasiune în nenumărate piese contemporane, dintre care foarte multe originale; fiecare dintre noi a fost alături de un autor sau altul — uneori de la munca de documentare pînă la scenă — în căutările adevărului epocii noastre. Răspunsul e numai unul: autorul este partizan al ideilor timpului său, pe care-l privește în perspectiva zilei de mîine, partizan al educării ideologice prin arta scenică, militant pentru arta nouă, închinată ridicării morale și spirituale a omului.

În acest sens, apare în toată frumusețea și importanța sa rolul teatrului și al slujitorului său, astăzi. Rolul educativ al teatrului e strîns împletit cu sarcina sa de mobilizator, de transformator activ al societății... Drama sau rîsul propagat de pe scenă nu cade pe ogor sterp — strădania noastră se împletește cu activitatea de mîine a celui care ne este acum spectator.

Teatrul a devenit o problemă a celor mulți; scena și-a deschis punți largi către public, îi iese în întîmpinare prin strădania unui spor calitativ.

Viața, realitatea, și-a pus o pecete de neclintit și asupra artei teatrale, i-a pus întrebări la care ea nu poate să nu încerce a da răspunsuri.

În raportul de activitate al C.C. al P.M.R., prezentat de tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej la cel de al III-lea Congres al Partidului, se spunea: „Dezvoltînd rezultatele pozitive obținute în ultimii ani în lărgirea tematicii și îmbogățirea fondului de idei al literaturii, artei, teatrului, cinematograției, creatorii noștri au îndatorirea de a făuri opere la nivelul înaltelor exigențe artistice și ideologice ale partidului și poporului. Pentru aceasta se cere, în afară de talent, lichidarea a tot ce poate îndepărta pe artist de popor — spirit de castă, individualism, tendința de a făuri opere pentru uzul unui cerc îngust de «aleși», se cere îndeosebi cunoașterea aprofundată a realităților, studierea lor îndelungată, contactul viu, permanent al artistului cu oamenii muncii — viitori eroi ai operelor sale“.

Acesta e prețiosul nostru îndrumar în creație.

Întîmpinăm Ziua Mondială a Teatrului cu 365 de zile de muncă încordată, închinată întîlnirii cu epoca noastră. Acesta e „secretul“ veșnicei tinereți a teatrului, acesta e simțămîntul care ne leagă și mai viu, în ziua de 27 martie, de toți cei care-și închină arta lor păcii și fericirii umane.

Citesc și recitesc întrebarea pe care ne-o pune nouă — tuturor — Institutul Internațional de Teatru: „Pot fi considerate schimbările internaționale drept un mijloc de înțelegere, un factor de pace?“

Răspunsul e astăzi numai unul: DA!

Dina Cocea